

A.C. Baantjer

De Cock

en een strop voor Bobby

De Fontein

Midden op de tafel stond een taart met zes kaarsjes. De vlammetjes flakkerden toen ik de taart naar de rand schoof.

Ik tilde mijn kleinzoon op.

‘In één keer uitblazen,’ zei ik.

Hij had er drie keer voor nodig. De visite klapte in de handen.

Ik zette hem weer op de vloer.

Marjan kwam naar mij toe.

‘Je moet Appie niet zo verwennen,’ zei ze. ‘Je hebt voor zijn verjaardag weer een veel te duur cadeau gekocht.’

Ik lachte.

‘Hij is toch naar mij vernoemd.’

‘Je weet dat Geert het zo wilde,’ zei ze lachend. ‘Ik had het nooit gedaan.’

De kleine jongen was wat verderop op de schoot van een tante gekropen.

‘Wat wil je later worden’, vroeg ze, ‘wanneer je groot bent?’

‘Ik word resusseur,’ kraaide hij. Hij kon het woord nog niet goed uitspreken.

Mijn blikken ontmoetten die van Geert. Ik zag een vage glimlach op zijn gezicht.

Hoe lang is het alweer geleden, dat wij beiden ontslag namen?

Ik rekende het na. Het is nu al zeven jaar, dacht ik. Een hele tijd.

Ik was toen achtenveertig.

Was het goed geweest? Heb ik toen juist gehandeld?

Die vraag had mij steeds beziggehouden, al die jaren. Het liet mij niet los. Ik wil zekerheid, dacht ik. Ik moet het eens iemand vertellen. Een buitenstaander. Iemand met begrip. U, bijvoorbeeld. Ja, u, die dit leest. U lijkt mij geschikt. Ik stel u aan als rechter over mij. Het is daarom zaak, dat u alles weet.

Mijn naam is Albert Versteegh. Zeven jaar geleden was ik nog rechercheur van politie. Met negen andere rechercheurs werkte ik in de oude binnenstad van Amsterdam, een stadsgedeelte dat

ressorteert onder het nogal roemruchte politiebureau aan de Warmoesstraat.

Ik beloof u alles te vertellen, naar waarheid. U zult het nodig hebben, wilt u een oordeel kunnen vellen. Ik vraag niet om clementie. Ik wil slechts begrip.

Het oordeel is aan u.

In de rumoerige, rommelige onderzoekkamer van het politiebureau Warmoesstraat rinkelde een van de zes telefoons. We waren allen druk bezig. Er waren mensen onder verhoor en schrijfmachines ratelden. Omdat niemand het geluid van de telefoon scheen te horen, greep ik de hoorn. Het is zo'n routinegebaar, haast ondoordacht uitgevoerd, maar met vaak ongekende gevolgen. Door de hoorn klonk een opgewonden mannenstem, die een verward verhaal deed over een jonge vrouw die dood in een hotelkamer was gevonden. Ik zat onmiddellijk op het randje van mijn stoel en stelde haastig een serie vragen. Met wie sprak ik? Welk hotel? Wie was die vrouw?

Met haast onleesbare krabbels noteerde ik de verkregen antwoorden. Ik drukte de man op het hart ervoor te zorgen dat aan de gevonden situatie niets werd veranderd en beloofde, dat wij zo spoedig mogelijk zouden komen.

Elk moment van de dag is een van ons de verantwoordelijke rechercheur. Dat is de man die de dienst heeft. Die rechercheur is verantwoordelijk voor alle zaken, waarvan gedurende zijn dienst voor het eerst een melding binnenkomt.

Op het moment dat ik de telefoon aannam, werd de dienst waargenomen door Geert Dijke, een jonge rechercheur, die nog maar kort aan het politiebureau Warmoesstraat was verbonden.

Ik greep mijn notities bij elkaar en liep naar zijn bureau. Hij was juist bezig met een agressief mannetje, dat uit woede een steen door een winkelruit had gegooid.

'Luister eens Geert,' zei ik, 'je moet dit zaakje maar zolang aan een ander overgeven. Er ligt een lijk in het hotelletje De Ronde Stuiver.'

Ik zag hoe zijn gezicht betrok. Hij hield niet van lijken. Hij was nog te jong om een lijk alleen als een object te zien. Dat kon

hij nog niet. Ik begreep het best. Men leert het ook pas na jaren recherchepraktijk.

‘Ik ga wel even met je mee,’ zei ik geruststellend.

Wij trokken onze jassen aan en gingen op pad.

In de gang kwamen wij de chef tegen. ‘We gaan naar een lijk,’ zei ik.

‘Waar is het,’ vroeg hij.

‘In De Ronde Stuiver.’

‘Mooi,’ zei de commissaris, ‘als het wat bijzonders is, bel mij dan.’

Geert keek mij een beetje verwonderd aan.

‘Hoorde je wat hij zei?’

‘Ja,’ zei ik, ‘we moeten hem bellen als er wat bijzonders is.’

‘Dat bedoel ik niet. Hij zei “mooi”.’

Ik begon te lachen. Het was mij niet eens opgevallen. De commissaris zei altijd ‘mooi’, ongeacht of het nu een moord, een inbraak of een belediging was.

Het was een regenachtige novemberdag. Wij liepen door de smalle straatjes van de oude binnenstad, nagestaard door een paar publieke vrouwen, die huiverend in de deurpost van hun huisjes stonden. De Ronde Stuiver was dichtbij.

Beneden in de hal stond de hotelhouder al op ons te wachten. Zijn dikke vrouw stond naast hem. De hotelhouder mompelde een groet en zijn vrouw zei: ‘Het is Mientje.’

Ik kende de hotelhouder en zijn vrouw al jaren. Zij was vroeger een publieke vrouw geweest. Het geld, dat zij met ontucht had verdiend, hadden zij goed bij elkaar gehouden en sinds ongeveer twee jaar dreven zij nu het hotelletje De Ronde Stuiver. Zij leefden nog van de ontucht. Maar nu van de ontucht van anderen. Ze verhuurden kamers aan prostituees, die voor de afzondering met hun klanten geen eigen vertrekje hadden.

‘Zo,’ zei ik, ‘het is dus Mientje.’

De vrouw van de hotelhouder knikte. ‘Ja,’ herhaalde ze, ‘het is Mientje. Ze deed gisteravond al zo raar. Vond je niet, Henk?’

De met Henk aangesproken hotelhouder stemde daarmee in.

‘Ja,’ zei hij, ‘ze deed nogal vreemd. Ze heeft hier beneden een tijdje gezeten. Ze vroeg papier en enveloppen. Die heb ik haar gegeven. Toen is ze brieven gaan schrijven.’

‘Waar zijn die brieven?’

Hij liep naar achter het buffet en plukte van tussen een paar flessen met nepchampagne een paar brieven. Het waren er drie.

‘Hier heb ik ze,’ zei hij. ‘Ik heb nog geen tijd gehad om ze op de post te doen.’

Ik stak de brieven bij mij.

‘Heeft ze nog iets gezegd?’ vroeg Geert.

‘Nee,’ antwoordde de hotelhouder. ‘Ze is alleen vroeg naar haar kamer gegaan.’

‘Wat was dan zo vreemd aan haar gedrag?’

‘Nou,’ zei de vrouw, ‘wat wilt u. Ze kon nog een goed klantje krijgen voor de nacht. Een lief mannetje, dat hier al jaren komt. Maar ze wou niet. Ik zei: “Toe meid, dan kan je nog wat verdienen.” Ze trok haar schouders op. “Wat moet ik nou nog met geld,” zei ze. Ja, echt, dat zei ze. “Wat moet ik nou nog met geld. Ik heb het niet meer nodig.” Nou, en dat is toch wel raar vindt u niet?’

Ik knikte. Het was inderdaad raar dat een vrouwtje uit de buurt een goed klantje liet lopen en beweerde geen geld nodig te hebben.

‘Waar ligt ze?’ vroeg Geert.

‘Boven, gaat u maar mee.’

Achter de dikke vrouw van de hotelhouder aan beklommen wij een paar gammele trappetjes. Haar enorm zitvlak deinde voor mij uit. De doorgang was op sommige plaatsen zo nauw, dat ik mij erover verbaasde dat ze niet ergens klem liep. Op de derde verdieping bleef ze voor een kamer staan. Op de deur waren metalen cijfertjes gespijkerd. Eén van de spijkertjes had losgelaten en het viel niet mee om nu nog uit te maken of het kamer 16 of 19 was. De vrouw hijgde zwaar. Ze stak haar tong uit de mond en leunde tegen de deurpost. Geert en ik keken zwijgend toe. Toen ze haar ademhaling weer een beetje in bedwang had, diepte ze een sleutel uit de zak van haar schort op en opende de deur. We keken in een armzalig kamertje met één raam, dat uitzag op een witgekalkte muur. Mijn oog viel direct op een

spreuk aan de wand. *God is liefde* stond er in quasi gotische letters met veel tierelantijntjes. De spreuk was kennelijk achtergelaten door een godvruchtig man, die in dit kamertje een nacht had doorgebracht. Ik kon mij namelijk niet voorstellen dat de hotelhouder of zijn vrouw deze spreuk hadden opgehangen om hun gasten te stichten. Het woord 'liefde' was doorgehaald met een dikke bloedrode lipstickstreep.

Wat verderop was over een scheur in het behang een pin-upgirl geplakt; een mooi meisje met lange benen en een uitdagende buste. Om een bepaald lichaamsdeel was met potlood een onregelmatig kringetje getrokken. Er stond iets schunnigs bij. Op een wit geschilderde stoel lagen wat kleren, netjes over de leuning en zitting gedrapeerd; een rok, een trui en een minuscuul bh-tje. Op een halfrond tafeltje tegen de muur lagen haar bezittingen; een lipstick, een poederdoos en een paar ineengefrommelde tientjes. Ik vroeg mij af of zij het woord 'liefde' had doorgestreept. Maar haar lipstick had een andere kleur.

Het lichaam lag in het tweepersoonsbed, bijna geheel onder de dekens. Alleen het hoofd was zichtbaar. Het lag opzij, gedeeltelijk bedekt door een weelde van blond golvend haar.

'Hebt u haar zo gevonden?' vroeg Geert.

'Ja,' zei de vrouw, 'vanmorgen om een uur of elf, kort voordat mijn man u belde. Wij hebben alles zo gelaten.'

'Hoe kwam u ertoe om op haar kamer te gaan kijken?'

'Nou kijk, we hadden haar geroepen voor het ontbijt. Maar ze kwam niet. Nou is dat niet zo vreemd. Het gebeurt wel meer dat ze niet ontbijten. Toen ze om elf uur nog niet beneden was, ben ik naar boven gegaan. U moet denken de kamers moeten schoongehouden worden en het is zo, dat als je ze hun gang laat gaan, dan blijven ze de hele dag op hun bed liggen. Ik bonsde op de deur, maar kreeg geen antwoord. Ik wou toen gaan kijken wat er aan de hand was, maar de deur was op slot en door het sleutelgat was niet veel te zien. Ik ben toen naar beneden gegaan om onze eigen sleutel te halen. Ik waarschuwde toen meteen mijn man. We zijn samen naar boven gegaan. Nou en toen hebben we haar zo gevonden. Mijn man zei direct: "Ze is dood." Daarom heeft hij u ook gebeld.'

‘Het is goed,’ zei ik.

‘Wat denkt u, meneer, is ze nou echt dood?’

‘Het ziet er wel naar uit,’ antwoordde ik.

Ze wiegde met haar hoofd heen en weer. ‘O God, o God,’ zei ze, ‘het is toch zonde van zo’n meid.’

‘Ja, het is zonde,’ zei ik, ‘maar wilt u ons nu een poosje alleen laten.’

‘Moet dat?’

‘Het moet,’ antwoordde ik scherp.

Ze schuifelde mokkend weg.

Wij namen de situatie in het kamertje nog eens goed in ons op; de stand van het bed, de ligging van het lichaam en al die kleine details die tezamen het totale beeld vormden. Haar handtasje vonden wij bij het hoofdeinde onder het bed. Er zaten een paar oude brieven in, een aangebroken pakje sigaretten en enige lege buisjes van een gevaarlijk slaapmiddel.

‘Wat denk je ervan?’ vroeg Geert.

Ik liet hem de lege buisjes zien.

‘Het lijkt mij nogal duidelijk,’ zei ik. ‘Alles wijst in de richting van zelfmoord.’

Wij doorzochten het kamertje op sporen die mogelijk tot een andere conclusie konden leiden, maar vonden die niet.

Op het marmeren plaatje boven de wasbak stond een glas, waarin nog resten van tabletten kleefden.

‘Ook dit wijst toch op zelfmoord,’ zei Geert.

Ik knikte peinzend.

Ik had wel enige ervaringen met zelfmoorden en ik wist hoe gevaarlijk het was een voorbarige conclusie te trekken. Het zou niet de eerste keer zijn dat zelfmoord een camouflage was voor moord. Ik liet mijn blik nog eens door het kamertje dwalen en dacht intussen na over hetgeen de vrouw van de hotelhouder had verteld.

‘De sleutel,’ dacht ik hardop.

Geert keek mij aan.

‘De sleutel?’

‘Ja, de vrouw van de hotelhouder zei dat de deur op slot was. Als het meisje werkelijk zelfmoord heeft gepleegd, en daar

heeft het alle schijn van, dan moet zij de deur aan de binnenzijde zelf hebben afgesloten en gezien de constructie van het slot, met een sleutel.'

'Je hebt gelijk,' zei Geert. 'Er moet hier ergens een sleutel zijn.' Het was voor ons een hele geruststelling dat we de sleutel ten slotte vonden. Hij lag op het halfronde tafeltje onder een stenen asbak. We hadden het ding nog niet van zijn plaats gehad om zelf geen vingerafdrukken achter te laten. Pas toen Geert met de punt van een potlood de asbak enigszins oplichtte, vonden wij de sleutel.

'Weer een raadsel minder,' zei ik. 'Je ziet het. Het is zaak alles grondig te doen.'

Het bed met het lichaam van het meisje lieten wij voorlopig onaangeroerd. Dat kwam later, wanneer de fotograaf het lichaam in de gevonden situatie had gefotografeerd.

De mond van het meisje stond een beetje open en door haar halfgeloken ogen scheen ze onze verrichtingen in het kamertje te volgen. Het is altijd een onprettig gevoel in het bijzijn van een dode te werken. Het is dan net alsof bij alles wat men doet de geest van de gestorvene aanwezig is. Het is natuurlijk nonsens, maar Geert werd er een beetje nerveus van.

'Heb je het gemerkt?' zei hij. 'Het lijkt of ze voortdurend naar ons kijkt.'

'Niet op letten,' zei ik schertsend. 'Ik denk niet, dat ze nu nog oog voor je heeft.'

Het was een wrang grapje. Geert lachte niet. Hij leek wat bedrukt. 'Kom,' zei ik, 'we zullen een paar plaatjes laten maken en de dokter waarschuwen voor de doodschouw.'

Ik liep het kamertje uit op zoek naar een telefoon. Ik vond de hotelhouder en zijn vrouw in de keuken. Ze aten met smaak een flinke uitsmijter. Ik stelde formeel nog een paar vragen over de andere hotelgasten en liet mij de telefoon wijzen. Toen ik de Dactyloscopische Dienst en de dokter had gewaarschuwd, ging ik terug.

Ik vond Geert buiten het kamertje op de gang.

'Ga je mee,' zei ik, 'dan gaan we nog eens kijken of we absoluut niets over het hoofd hebben gezien. Heb je bijvoorbeeld op het raam gelet?'

‘Ga jij maar,’ zei hij. ‘Ik houd het daarbinnen niet meer uit.’ Hij zag bleek en trok nerveus aan zijn sigaret.

‘Je bent gek,’ zei ik. ‘Doe die sigaret uit en ga mee naar binnen. Het is tenslotte jouw zaak.’

‘Ik kan niet,’ stamelde hij. ‘Echt niet.’

‘Luister Geert, je moet eroverheen. Je kan nu eenmaal moeilijk bij elk lijk dat je in je werk tegenkomt, staan grienen.’

Ik greep hem bij zijn arm vast en duwde hem het kamertje in. Ik voelde hoe hij rilde. Ik ergerde mij een beetje aan zijn zwakheid.

‘Wat kan jou het schelen,’ zei ik. ‘Zulke dingen gebeuren nu eenmaal en als politieman krijg je daarmee te maken.’

Geert reageerde niet. Hij bleef bij de deurpost en staarde onafgebroken naar dat hoopje mens onder de dekens.

Hij stond daar zo wezenloos en om zijn mond hing zo’n smartelijke trek, dat ik mijn ergernis om zijn houding vergat en medelijden met hem kreeg.

‘Toe Geert,’ zei ik zacht. ‘Het is toch maar een hoertje.’

Hij keek mij met een paar verwilderde ogen aan.

‘Een hoertje!’ schreeuwde hij. ‘Máár een hoertje!’

Zijn stem sloeg bijna over.

‘Is een hoertje dan geen mens? Heb je gezien hoe jong ze is?’

Ik begreep dat ik een fout had gemaakt en zuchtte.

‘Begrijp me goed,’ zei ik, ‘natuurlijk ben ik niet ongevoelig voor menselijk leed en een hoertje is ook een mens. Ik weet dat misschien nog wel beter dan jij. Maar hoe zou ik mijn werk kunnen doen, wanneer ik mij in al dat leed dat ik ontmoet, zou verdiepen. Ik accepteer het eenvoudig. Meer niet.’

De komst van de Dactyloscopische Dienst onderbrak mij. Het waren Van der Kerk en Meulenaar. Ze sleepten zich hijgend met hun zware tassen naar boven. Op de gang bij het kamertje klaptten zij hun bagage op de vloer.

‘Het is ook altijd op de derde verdieping,’ zuchtte Meulenaar.

‘En nooit een lift.’

Van der Kerk sloeg mij vriendschappelijk op de schouder. ‘Zo ouwe jongen,’ zei hij, ‘zit je weer met ellende?’

Ik lachte. Van der Kerk noemde alles ‘ellende’. Ik kende hem vrij goed en was erg op hem gesteld. Hij had vroeger als re-

chercheur aan de Warmoesstraat dienst gedaan en wij hadden in het verleden samen heel wat zaakjes tot klaarheid gebracht. Ik dacht aan de moord op Noorse Anja, die uit het raam van een tweede etage was gegooid en op een vlondertje boven het water van de gracht was blijven liggen. Bram van der Kerk was een fijne vent, maar een tobber. Hij dacht te veel over de dingen na. Op het laatst kon hij het niet meer uithouden. Hij werd nerveus en prikkelbaar en vroeg ten slotte overplaatsing naar de Dactyloscopische Dienst, waar hij zich snel inwerkte. Hij zocht nu naar 'vingertjes' en maakte 'plaatjes'. Als hij klaar was, hing hij zijn zware tas over zijn schouder en vertrok, blij dat hij zich niet verder met de zaak hoefde in te laten. Het is misschien een beetje vreemd, maar toen Bram de Warmoesstraat verliet, voelde ik dat als een verraad, hoewel ik hem zelf had aangeraden om in verband met zijn gezondheid naar een rustiger post om te zien. Ik had echter niet gedacht dat Bram werkelijk overplaatsing zou vragen. Maar hij deed het. Uit onze samenwerking was in de loop der tijd een soort vriendschap gegroeid, die moeilijk te omschrijven valt. Vooral in de eerste tijd had ik het gevoel dat Bram mij in de steek had gelaten. Geert, die voor Bram in de plaats was gekomen, was nog zo groen en werd nog te veel beheerst door normen en gedachten die zijn werk belemmerden. Men kon nog niet veel aan hem overlaten. Op Bram had ik kunnen bouwen.

Ik keek eens naar zijn gezicht, dat mij zo vertrouwd was dat ik er bijna elke gedachte op kon lezen. De nerveuze trekken waren verdwenen.

'Je ziet er goed uit,' zei ik.

Hij trok zijn gezicht in een ernstige plooi.

'Geloof me,' zei hij, 'ik voel mij nu een stuk beter. Het wordt voor jou ook tijd, dat je uit de Warmoesstraat wegkomt. Je gaat er kapot.'

'Maak je om mij geen zorgen,' zei ik. 'Ik kan ertegen.'

'Ja,' grijnsde hij, 'dat dacht ik ook.'

Hij begon zijn spullen uit het koffertje te pakken.

'Een zelfmoord?'

Ik knikte.